УДК 336.027

КИЗИМА С.П.
магістрантка, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
РУМИК І.І.
к.е.н., доцент, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ДЕТІНІЗАЦІЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ КРАЇНИ

Питання «детінізації» економіки та фінансів є дуже важливою складовою для будь-якої країни і має значний вплив на рівень економіки держави. Для такої держави як Україна це дуже актуальне питання в сучасних умовах. Тому вчені активно досліджують цей аспект. Зокрема, значний внесок у розробку цього питання зробили такі вчені як: Баранов С.О.[1], Борщук Є., Ліпенцев А., Заверуха М. [2], Румик І.І.[5] та інші.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування процесу детінізації доходів населення та визначення деяких елементів для того щоб детінізувати фінанси населення та фінанси країни загалом.

Проблема детінізації доходів населення є дуже важливою для економічного зростання і забезпечення соціального захисту населення. Доходи населення є основним джерелом забезпечення життєдіяльності населення, важливою характеристикою життєвого рівня, основою розвитку і реалізації людської особистості. Таке значення доходів населення потребує ретельного аналізу їх сучасного стану з позиції впливу тіньової економічної діяльності і згідно з цим проведення цілеспрямованого поглибленого реформування.Тіньові доходи не тільки накладають свій відбиток на динаміку доходів населення, а є й джерелом глибокої нерівномірності розподілу доходів між різними верствами населення по рівню доходів, наростання соціальних протиріч.

В економічній літературі під тіньовими доходами розуміють доходи у грошовій формі, отримані з соціально-нейтральних чи соціально-позитивних джерел неформального сектора, неврахованих і неоподаткованих державою видів економічної діяльності та з соціально-негативних джерел підпільного сектора тіньової економіки [2].

Генетичною причиною виникнення тіньових економічних відносин є інституційна основа розвитку суспільства, яка включає офіційні й неофіційні обмеження економічної діяльності суб’єктів господарювання. Інституційне визначення дозволених видів господарської діяльності розмежовує національну економіку на офіційний і тіньовий сектори.

Як свідчать дослідження [3], до основних спонукальних мотивів тіньової економічної діяльності належать: потужний податковий прес, антагоністичний з інтересами та можливостями переважної більшості населення, які діють у межах законодавчого поля України; правова незахищеність від зловживань, утисків, протидії та вимагань з боку чиновників державного апарату на всіх його рівнях; відсутність стабільного і збалансованого законодавства, яке б регламентувало економічну діяльність; поширення правового нігілізму; втрата

історичних традицій, моральних і етичних норм, які лежать в основі поваги до приватної власності, кодексу підприємницької та робітничої честі тощо.

На нашу думку, комплекс заходів детінізації доходів населення може містити наступні елементи:

1. Створення сприятливих умов для легалізації зайнятості та доходів населення. Саме тому формування ефективного ринку праці та поліпшення ситуації у сфері офіційної зайнятості неможливе без змін у системі оподаткування. Зокрема, ці зміни повинні передбачати зниження податкового навантаження. У цілому, такі заходи забезпечать зростання пропозиції праці, стимулюватимуть легалізацію багатьох видів тіньової діяльності, неофіційної вторинної і третинної зайнятості тощо.

2. Створення сприятливих умов для розвитку підприємництва – необхідно істотно спростити процедуру реєстрації, звітності, врегулювання податкових та митних питань, скоротити мережу відповідних інстанцій, а також кількість обов'язкових відвідувань підприємців різними комісіями та інспекціями; забезпечити неухильне дотримання принципів державної регуляторної політики усіма без винятку органами влади; впорядкувати дозвільну систему на основі європейських стандартів.

3. Здійснення податкової реформи. Як показує досвід, надмірне податкове навантаження спричиняє негативні соціально-економічні наслідки, серед яких і пригнічення підприємницької та виробничої активності, збільшення рівня тінізації економіки тощо. Тому основним завданням податкової реформи, однієї з найважливіших складників усієї стратегії довготермінового розвитку української економіки, повинен стати пошук оптимального рівня податкового навантаження на бізнес-середовище, який буде не тільки не стримувати ділову активність, але й стимулюватиме її, сприятиме мінімізації тіньового сектору вітчизняної економіки. До інших завдань податкової реформи необхідно також віднести і здійснення заходів щодо спрощення податкової системи, посилення податкового контролю за рівнем витрат виробництва, мінімізації витрат виконання й адміністрування податкового законодавства, та створення сприятливих умов для зростання рівня податкової культури.

4. Удосконалення законодавчої бази у сфері трудових відносин, посилення контролю за дотриманням норм трудового законодавства.

5. Вивчення та запровадження світового досвіду щодо обмеження масштабів тіньового ринку праці. Реалізація зазначених рекомендацій дасть змогу Україні хоча б на декілька відсотків знизити рівень тіньової зайнятості та сприятиме не лише формуванню повноцінного ринкового середовища, розвитку економіки, легалізації капіталу, процесу демократизації економіки і суспільства в цілому, а й значному підвищенню конкурентоспроможності економіки та усуненню реальних загроз національній безпеці держави.

Перспективи ж подальших розробок у цьому напрямі полягають у більш структурованому та детальному описі кожного із запропонованих шляхів, розробці поетапних операцій, які б носили комплексний характер.

Список використаних джерел:

1. Баранов С. О. Державне регулювання детінізації національної економіки: організаційно-правовий аспект. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління. Національна академія державного управління при Президентові України, Київ, 2018.

2. Є. Борщук, А. Ліпенцев, М. Заверуха. Теоретико-прикладні основи детінізації економіки України. Збірник наукових праць. 2015. Вип. 43. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_43/fail/5.pdf

3. Про заходи, спрямовані на детінізацію відносин у сфері зайнятості населення. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2018 р. № 649-р.URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zahodi-spryamovani-na-detinizaciyu-vidnosin-u-sferi-zajnyatosti-naselennya

4. Семенченко А. В.Регулювання доходів населення в контексті соціальної стратифікації суспільства. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 08.00.07 «Демографія, економіка праці,соціальна економіка і політика» (08 –економічні науки). Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, 2017.

5. Голубєва Е.В Румик І.І Регіональна децентралізація як основа покращення фінансового стану місцевих громад/ Актуальні питання сучасної науки та практики: матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 15 листопада 2018 р.) - К.: Університет "КРОК", 2018. - С.90-93URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materiali-konferentsij/2018-11-15_materiali-%D1%81onference-krok.pdf